

Za oknem, které je úzké a vysoké – skleněná gotická nudle –, studený kanadský víchř míchá dvě běloby: rozbitý sníh, jenž se jako prach sype z černavých mračen nahoře, a sněhový prach, který víchř zdvíhá s pláně táhnoucí se od Mississaugy na jih, k jezeru Ontarijskému. Rozbitý sníh víří bílou pustinou, kde není nic, jen pár holých zčernalých stromků. Kolej stojí v divočině. Očekává se, že za několik let se město Mississauga rozroste, a kolej pak získá pestřejší okolí. Zatím je v pustině, dvě a půl míle od nejbližšího developmentu rodinných domků. Ale ty už nejsou jeden jako druhý – od dob George F. Babbitta se tu něco naučili. Možná je poučila literatura. Familyhauzů jsou nejmíň čtyři typy, střídají se v nepravidelných intervalech, takže development působí dojmem švýcarské vesnice načrtnuté nějakým hodně stylizujícím malířem. Pohled je na ni pěkný.

Jenže ji nevidím; leda vnitřním zrakem, jak mi těkají myšlenky. Skutečnými očima vidím bílou, studenou, víchřnou kanadskou pustinu. Často takhle vnitřním zrakem vidím mnoho krásných věcí, které jsem spatřil na vlastní oči v téhle zemi měst bez minulosti. Skájlajnu torontských mrakodrapů třeba, černých, bílých a pokrytých zlatými zrcadly. Temena mají vražená do mlhavých mračen, svítí jako zlaté šachovnice do večerního přisvětlení prerie a za nimi zapadá slunce, veliké jako Jupiter a rudé jako anilinový rubín, to všechno na zelené obloze soumraku. Bůhví čím to, že zelené. Asi tím, že je to v Kanadě. Srovnávám to panorama s Račanama a připadá mi krásnější, ale objektivně vzato je to asi stejné. Země je krásná všude. Krásnější je tam, kde je člověku dobře, a dobře je mu tam, kde už nic neodkládá do budoucnosti, protože nemusí a protože z budoucnosti už mnoho nezbyvá. Kde pozbyl strachu, protože se není čeho bát, ani obecně – mají tu sice rovněž stranu, ale strana zatím nemá moc –, ani osobně: tady není česká literární kritika, nesestavují se tu žebříčky spisovatelů podle velikosti. Mé romány, které tu vydává krcálek paní Santnerové, se pouze čtou, ale skoro nerecenzují; není, kdo by je recenzoval. Ti dva nebo tři vděční amatéři, co o nich píšou do exilového tisku, vmáčknuti mezi

inzeráty na šibřinky a na Tuzex, rozumějí nanejvýš čtení, nikoli literatuře. V Saskatchewanu žije sice pan profesor Koupelna, jemuž dodávkový obchodní dům Passer v Chicagu přibalí občas do zásilky domácího jamu a pražské šunky jako bonus knihu. Kniha probudí v panu profesorovi divošský instinkt, a on se domnívá, že je to kritický duch. Pošle potom útok do čtvrtletníku Společnosti pro vědy a umění, ale naštěstí útočí s výšky tak velikého vzdělání, že většinu členů Společnosti věd jeho atak odradí. Jeho vzdělání má taky příliš veliká bílá místa, takže u těch, které neodradí, mine se účinkem.

Je mi dobře. Je mi zatraceně, nebezpečně dobře v téhle pustině.

Sharon McCaffrey, překrásně nazrzlá a nezřízeně pihovatá Irka z Burnham Lake Settlement, drmolí mi za zády referát o *Pymovi*. Chce jej mít s krku, já naopak si přeju, aby mluvila hodně dlouho, protože pak nebudu muset dlouho mluvit já. Samozřejmě poznávám, odkud to opsala. Ale minimální akademický standard má: neopsala to z Colesových taháků, ale z docela solidní knihy profesora Quinna, a opsala to pečlivě, a nevynechala nic. Právě, ač jsem ji o to nežádal (ale je to v Quinnovi), srovnává *Pyma s Bílou velrybou*. „Úvodní věty jsou prakticky stejné: ‚Jmenuji se Arthur Gordon Pym‘ a ‚Říkejte mi Ishmael.‘ Oba hovoří o městě Nantucketu. Některé postavy v obou románech se obírají skrytými významy: Pym a Peters významem hieroglyfů vrytých do skal na ostrově Ts-“ No ovšem! Škobrtla o slovo slovansky začínající souhláskovým klastrem, „-Tsalal. Posádka Pequodu významem zlatého dublonu, který Achab přibil ke stěžni. Pym a Augustus na počátku příběhu téměř zahynou na moři – Ishmael navštíví velrybářskou kapli a studuje pamětní desky námořníků zahynulých na moři...“ Hledím do bílých vírů za oknem, a – příjemně v teple – vím, jak jsou nelidsky ledové. Trochu je slyšet vytí větru a mně ve vnitřním sluchu zní ruské verše, jež jsem včera předčítal prérijním mláďatům. Poe, obávám se, je nudí, v televizi hrajou horrorovitější horrory, a snažím se jim ho, jak můžu, zpestřit. Předčítal jsem jim tedy ruské verše. Taky proto, že jsem opět jednou podlehl hloupé, jenže snad nezlikvidovatelné tendenci vysvětlit nevysvětlitelné.

Irena Svenssonová, dívka s krásně pohrdavým obličejem (je to sebeobrana), vstala a prohlásila, že *Havran* je bezcenný sentimentální kýč. Udělala to ze msty: všimla si, že se mi zadržává hlas (nemohu si pomoci, jsem sentimentální), vždycky když čtu verše *...if, within the distant Aidenn, / It shall clasp a sainted maiden whom the angels call...*, a tak se domnívala, jak chytře a přede všemi se mi pomstí za to, že jsem ji minulý semestr, v soukromí své kanceláře, skoro dvě a půl hodiny sadisticky mučil. Nasadil jsem tehdy profesorskou masku a jako zupák jsem položil nezodpověditelnou otázku: „Jak je to možné? Proč jste to udělala?“, ale děkanovi jsem ji přirozeně pro její plagiátorství neohlásil. Na konci krutých dvou hodin jsem jí milostivě povolil napsat nový papír, ovšem do rána příštího dne, čímž jsem jí zajistil příjemný večer. Žádné holce, která se jmenuje Irena, nejsem schopen provést něco skutečně zlého. To je inhibice z dávných let. Irena Svenssonová tedy napsala nový papír a myslela si, že mě převezla. Ale měla smůlu. V prvním papíru podcenila mou profesorskou učenost, v tom druhém nepočítala s českým zákonem schválnosti. Koupila si jej od *Term Papers, Inc.* a ti podvodníci jí střelili papír, který prodali přede dvěma lety hezounké Čiňance Joan Pak Wong, když si k nim tehdy zašla nepřímou na mou radu: musel jsem od dívenky z Trinidadu mít totiž aspoň jeden papír, kde by každé druhé slovo nebylo špatně a nevyskytovaly se orientální mystéria à la „Tento román je román. Je to veliké dílo, neboť je v podobě knihy.“ Jinak bych ji s klidným svědomím nemohl pásnout. Nevím vlastně, proč jsem měl svědomí neklidné. Asi to byl rovněž spíše sadismus, neboť papíry po profesorech nikdo nečekuje. Ostatně, kdyby čekoval, byli bychom oba, Joan Pak Wong i já, stejně v maléru: zakoupené dílo tak bezmezně převyšovalo předchozí hurvínkíady, že rozdíl by šel vysvětlit leda lobotomií. Zkrátka a dobře: anonymní pisář *Term Papers, Inc.* střelil papír, už jednou střelený panence z West Indies, Ireně Svenssonové, takže seděla u mě v kanceláři podruhé, já měl podruhé nasazenou masku profesora a trýznil jsem ji tentokrát téměř tři hodiny, až se v slzách přiznala. Byla to rozkoš, vidět pohrdavý obličej s pyšnou pusou sofistikované mladé dámy najednou

něžně rozpuštěný do podoby tváře nejisté holčičky z Oshawa, Ontario. Říkal jsem si však: Kde zůstal její ženský instinkt? Copak ta deodorantem a levandulí vonící švédská holka nevidí, že já ji přeci jakživ děkanovi neprásknu?

Ale nebyl to v ní ani tak nedostatek instinktu jako nedostatek mé zkušenosti. Nemohla vědět, že i kdyby se nejmenovala Irena, život mě imunizoval proti jakýmkoliv oznamováním jakýchkoliv provinění jakýmkoliv autoritám. Zábрана ve mně je neproniknutelná jako železná opona. Žil jsem příliš dlouho v zemi, kde i nejjistší pravda, je-li oznámena, promění se v lež na základě na Západě málo známých zákonů marxleninismu.

A tak jsem tehdy Ireně Svenssonové poručil, aby vzala pero a papír. Vzala Parkerovu stříbrnou propisovačku a svůj absurdní kanadský linkovaný blok a přede mnou musela pak další dvě hodiny smolit papír na téma *Funkce barev v Hawthornově Šarlatovém písmeni*. Potila se tak, že levandulí slabě pronikala vůně holčičí tělocvičny, a jak hryzala Parkera, vylil se jí z něho věčný inkoust do úst, takže pak čtrnáct dní chodila na přednášky se rty jako mrtvá Ligeia.

A já tedy podlehl bláhovému sklonu udělat ze čtverce kruh, a v pošetilé snaze ukázat zcela iracionální Irence a zcela préríjním dětem z Edenvaleské koleje, že, jak praví Hemingway, je-li něco napsáno dobře, může to mít mnoho významů, přinesl jsem si na přednášku Jesenina Volpina.

Vířící bílá vichřice za oknem teď dokonce filigránsky rozdrncela sklo, dokonale zapuštěné do chromovaného rámu, a slyším Poea, slyším ho vnitřním hlasem rusky:

*Kak-to nočju v čas terrora,
ja čital vpervyje Mora –*

Tvrdá ruská r zarachotila poloospalou posluchárnou, bylo to taky v zimě, za oknem vichřice, týden před vánočními prázdninami. „Laciné, mechanické vnitřní rýmy,“ říkala Irena a opovržlivá pusa malovala křivky jako samoznaky nenávisti. „Ne nadarmo ho už současná kritika nazývala *jingle man*.“ Bylo zřejmé, že na pomstu se dobře připravila studiem pramenů.